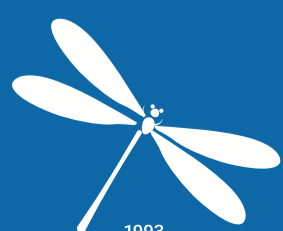

JI BO ROJNAMEGERAN

**FERHENGOKA
NÛÇEGIHANIYA
ZAYENDA CIVAKÎ**

Kurdî (Kurmancî) - Tirkî

MURAT BAYRAM - FERİD DEMİREL

WEQFA RAGIHANDINÊ
YA IPSYÊ

obianet
BAĞIMSIZ İLETİŞİM AĞI

Dema ku têkiliya me ya şexsî bi kesên dî re nebe civak wan çawa li me bide nasîn em ê wan welê nas bikin. Bîra civakê wek mîratekê ye û ji pêşiyên me ji me re maye. Heke em ne li çînên/sinifên mirovên dezavantaj bin mesela em mêrên heteroseksûel bin, çêdibe ku em ji bo dîtina mafên wan kesên LGBTI kor bin.

Berpirsiyarîya bianetê li vê derê xwe eşkere dike. Divê em mafên wan ferq bikin, bizanin ragihandineka dî jî mumkin e û ji bo em mafên wan ferq bikin divê her car em ji xwe bipirsin gelo em nûçeyan çawa binivîsin em ê mafên wan binpêbikin/binpênekin?

Ji Gulana 2016ê ve bia kurdî wan nivîsan diweşîne ku em li ser wan fikirîne. Mîsyona me ew e ku divê em girîngiyê bidin qaîdeyên rêzimana kurdî û di heman demê de girîngiyê bidin "nûçegihaniya mafparêz."

Ev ferheng ji xebat û tecrûbeyên me yê ji bo wergerandin û nivîsîna nûçeyên mafparêz pêk hatiye.

Ev ferhenga ku me wek "Ferhengoka Kurdî(Kurmancî)-Tirkî ya Nûçegihaniya Zayenda Civakî" bi nav kiriye, ferhengoka welê ye ku gotinên ji bo Nûçegihaniya Zayenda Civakî di xwe de dihewîne.

Gotinên di vê ferhengokê de carinan çêdibe ku li dijî qalibên kevneşopane yê civaka kurdan jî be lê em hêvî dikin ew qalib-gotinên di ferhengokê de dê bikare li nava civakê de jî cihê xwe bibîne.

Me ferhengoka xwe bi awayekê dijîtal amade kiriye. Hem kurdî-tirkî hem jî tirkî-kurdî ye.

Ev ferhengok berhemeka nûçegihaniya zayendparêz ya bianetê ye.

Em ê ferhengokê bi pîvanên bianetê yê "Nûçegihaniya Aştîxwaz, Nûçegihaniya Zarokparêz, Nûçegihaniya Zayenda Civakî" berfireh bikin.

Heke hûn bixwazin em hin gotinên dî li ferhengoka xwe zêde bikin ji kerema xwe re ji me re binivîsin. Heke wek me hûn jî lê mabin heyrî ka hûn ê rewşekê çawa îfade bikin ji me re jî bişînin.

Me ev ferhengok ji bo "Projeya Kitêbxaneyê Nûçegihaniya Zayenda Civakî (haberdetoplumsalciinsiyet.org) û Kitêba Destan ya Nûçegihaniya Zayenda Civakî" amade kiriye.

Ev proje bi piştgiriya DIHAyê(Fona Amûra Ewropayê ya Mafên Mirovan û Demokrasîyê ya Yekîtiya Ewropayê) hatiye pêkanîn.

Kişisel olarak hayatlarına dokunmadığımız insanları toplumun bize aktardığı "filtre" ile görüyoruz. Toplumsal cinsiyet hakkındaki algımız da birçok konu hakkındaki algımız gibi... İçinde yaşadığımız toplumun "algı mirasının" bir ürünü. Bu mirasın avantajlı grupları arasında isek, mesela heteroseksüel erkek isek, dezavantajlı grupların, kadınların ve LGBTİ'lerin haklarına karşı farkına varmadan körleşebiliyoruz.

bianet'in sorumluluğu tam olarak burada başlıyor: "Farkındalık yaratmak ve farklı bir iletişimin olduğunu gösterebilmek." Ne dersek ya da ne yaparsak başkasının hakkını ihlal ederiz/etmeyiz sorusunu sormak...

bianet Kurdî yayına başladığı Mayıs 2016'dan beri Kürtçe'ye "üzerine düşünölmüş metinler" kazandırmakta. Kendimize yüklediğimiz misyon gereği, Kürt dili imlâ ve gramerine uygun haberleri/makaleleri yayınlarken aynı zamanda hak haberciliğinin gereklerine göre cümle dizmek ve kelime bulmak zorundayız.

Böylesi tecrübe ve çalışmaların ürünü olan ve haber/çeviri pratiğimizde bizzat kullanarak deneyimlediğimiz kelimelerin derlemesini yapıp, bu kelimeleri bir minisözlükte topluyoruz.

"Kürtçe-Türkçe Toplumsal Cinsiyet Odaklı Habercilik Mini Sözlüğü" adını verdiğimiz bu sözlüğümüz, toplumsal cinsiyet odaklı habercilik yaparken kafamıza takılan ve bir çözüme kavuşturduğumuz kelimelerden oluşuyor.

Bu minisözlükle bu habercilik pratiğinin süzgecinden geçirilerek ortaya çıkan kelimeler, kavramlar, ifade biçimleri, Kürtçe'nin geleneksel kalıplarını zorlayacak, Kürtçe gazetecilik ve Kürtçe'nin günlük kullanım pratiğinde kendisine yer bulmaya çalışacak.

Minisözlüğümüz dijital ortamda yayınlanacak. Sözlüğümüz Türkçe-Kürtçe ve Kürtçe-Türkçe şeklinde hazırlanıp tasarlandı. Yukarıda bahsettiğimiz bakış açısıyla ortaya çıkan veya bizim haberlerimizde, yazılarımızda kullanmayı tercih ettiğimiz Toplumsal Cinsiyet Odaklı Habercilik eskenli kavramların, her iki dildeki karşılıklarını bulacaksınız.

Bu minisözlük, bianet'in şimdiye kadar yapmış olduğu cinsiyet odaklı habercilik pratiğinin de ürünlerinden biridir.

Minisözlüğümüz dil'in ve bianet'in Toplumsal Cinsiyet Odaklı Habercilik, Çocuk Odaklı Habercilik, Barış Odaklı Habercilik ve diğer habercilik pratiklerinin bize sunmuş olduğu sınırlar çerçevesinde gelişmeye ve genişlemeye devam edecek.

Sözlüğümüzde bulunmasını istediğiniz kelime varsa veya sizin de (bizim sıklıkla yaşadığımız gibi) kafanıza takılan bir ifade biçimi varsa lütfen bize yazın.

Bu çalışmayı Toplumsal Cinsiyet Odaklı Habercilik Online Kütüphanesi ve Elkitabı projesi kapsamında yayınlanan haberdetoplumsal-cinsiyet.org online kütüphanesi için hazırladık. Proje Avrupa Birliği Demokrasi ve İnsan Hakları İçin Avrupa Aracı (DİHAA) Fonu desteğiyle yürütölmüştür.

Kurdî - Tirkî

Azadî: Özgürlük

Bav: Baba

Baviksalarî: Ataerkil

Baviksalarî: Ataerki

Berevanî: Savunuculuk

Bergirî: Savunuculuk

Berpirsiyariyên di nava malê de: Ev içi sorumluluklar

Biryara jê dûrxistinê: Uzaklaştırma kararı

Biseksuel: Biseksuel

Cidaxwazî: Ayrımcılık

Cinsî: Cinsellik

Civaka medenî: Sivil toplum

Civaka sivîl: Sivil toplum

Cotstandartî: Çifte standart

Dayîk: Anne

Dayiksalarî: Anaerki

Dê: Anne

Dê-bavî: Ebeveynlik

Dersdar: Öğretmen

Dersdêr: Öğretmen

Destdirêjî: Fiziksel taciz

Dêtî: Annelik

Dildar: Sevgili

Dost: Sevgili

Durustî: Hakkaniyet

Ensest: Ensest

Ev işçisi: Karkera/ê malan

Evîn: Aşk

Evîndar: Aşık

Evlilik: Zewac

Fail: Fail

Gey: Gey

Kurdî - Tirkî

- Gotinên nefretperest:** Nefret söylemi
- Guhertina zayendê:** Cinsiyet Değişikliği
- Hefteya Rûmetê:** Onur haftası
- Hesasiyeta zayendî:** Cinsiyet Duyarlılığı
- Hevkêşiya di navbera zayenda de:** Cinsiyet uyumluluğu
- Hevzayendîtî:** Eşcinsellik
- Hezkirin:** Sevgi
- Hişmendiya zayendî:** Cins bilinci
- Homofobî:** Homofobi
- Istismara zarokan:** Çocuk istismarı
- Istismarkirin:** İstismar etmek
- Îstismara zayendî:** Cinsel istismar
- Ji ber çûn:** Düşük yapmak
- Jiberçûyî:** Düşük
- Jin:** Kadın
- Jina trans:** Trans kadın
- Jinparêzî:** Kadın hakları savunuculuğu
- Karkera/ê seksê:** Seks İşçisi
- Ked:** Emek
- Kelûpel û dermanên ji ducanîbûnê diparêzin:** Doğum kontrol yöntemleri
- Kesên ku ji zayendekê derbasî zayendeke din dibin:** Cinsiyet geçişi
- Kevneşop:** Gelenek
- Kîr:** Penis
- Komên bindest:** Ezilen gruplar
- Kujer:** Kujer
- Kuştin:** Cinayet
- Lezbiyen, gey, bîseksuel, trans, înterseks**
û yên xwedî nasname û meylên cinsî yên din: LGBTI+
- Lezbiyen:** Lezbiyen
- LGBTI+parêzî:** LGBTI+ hakları savunuculuğu
- Maderşahî, Dayiksalarî:** Anaerkil
- Maderşahîtî:** Anaerki

Kurdî - Tirkî

- Mafê mîrateyê:** Miras hakkı
- Mafê zêdebûnê ê dê û bavan:** Üreme hakları
- Mafên dê û bavî:** Ebeveyn hakları
- Mafên zarokan:** Çocuk hakları
- Mafên zayendî:** Cinsel haklar
- Malbat:** Aile
- Mê:** Dişi
- Mêr:** Erkek
- Mêrbûn:** Erkeklik
- Mêrê trans:** Trans erkek
- Nasnameya zayendî:** Cinsiyet kimliği
- Newekhevî:** Eşitsizlik
- Newekheviya zayendî:** Cinsiyet eşitsizliği
- Parêzvanî:** Savunuculuk
- Pederşahî:** Ataerkil
- Pederşahîti:** Ataerki
- Perspektîva zayendî:** Cins bakışı
- Piştevaniya jinan:** Kadın dayanışması
- Qadên civakî:** Kamusal alan
- Qadên taybet:** Özel alan
- Qelen:** Başlık
- Queer (kuir):** Queer, kuir
- Quz:** Vajina
- Rastî:** Hakkaniyet
- Rewşa jinbûnê:** Kadınlık
- Rojnamegeriya Aştîxwaz:** Barış Gazeteciliği
- Rojnamegeriya jinparêz:** Kadın odaklı gazetecilik
- Rol:** Rol
- Seksxaneyên pereyî:** Genelev
- Taciz:** Taciz
- Taciza bi rêyên dijîtal:** Dijital taciz
- Taciza teşhîrkariyê:** Teşhirle taciz

Kurdî - Tirkî

Taciza zayendî: Cinsel taciz

Têkiliyên zayendî: Cins ilişkileri

Tercîha diyarkirina cinsiyetê ya beriya jidayikbûnê: Doğum öncesi cinsiyet tercihi

Tevgera Feminîstan: Feminist hareket

Transfobî: Transfobi

Tûndkarî: Şiddet

Tundkariya bingeha xwe ji zayenda civakî distîne: Toplumsal cinsiyet temelli şiddet

Tundkariya li nava malê: Ev içi şiddet

Tundkariya li ser jinan: Kadınlara yönelik şiddet

Veberhênanî: Üretim

Wekhevî: Eşitlik

Wekheviya zayendî: Cinsiyet eşitliği

Welidîn: Doğum

Xwedîtî: Sahiplik

Xwekuştin: İntihar

Yar: Sevgili

Zarok: Çocuk

Zaroka keç: Kız çocuğu

Zarokê kur: Oğlan çocuğu

Zayend: Cinsiyet

Zayenda Civakî: Toplumsal cinsiyet

Zayendîtî: Cinsellik

Zayendperest: Cinsiyetçi

Zayendperestî: Cinsiyetçilik

Zayîn: Doğum

Zewaca di emrê zaroktiyê de: Erken yaşta evlilik

Zewaca dînî: İmam nikahı

Zewaca fermî: Resmi nikah

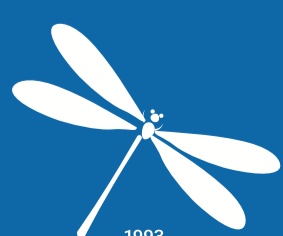
Zimandirêjî: Sözlü taciz

Zirbav: Üvey baba

JI BO ROJNAMEGERAN

**FERHENGOKA
NÛÇEGIHANIYA
ZAYENDA CIVAKÎ**

Kurdî (Kurmancî) - Tirkî

WEQFA RAGIHANDINÊ
YA IPSYÊ

obianet
BAĞIMSIZ İLETİŞİM AĞI

GAZETECİLER İÇİN

TOPLUMSAL CİNSİYET ODAKLI HABERCİLİK MINİ SÖZLÜĞÜ

Türkçe - Kürtçe (Kurmancca)

MURAT BAYRAM - FERİD DEMİREL

IPS İLETİŞİM VAKFI

obianet
BAĞIMSIZ İLETİŞİM AĞI

Türkçe - Kürtçe

Aile: Malbat

Anaerki: Maderşahî, Dayiksalarî

Anaerki: Maderşahî, Dayiksalarî

Anne: Dê, Dayîk

Annelik: Dê

Aşık: Evîndar

Aşk: Evîn

Ataerki: Pederşahî, Baviksalarî

Ayrımcılık: Cidaxwazî

Baba: Bav

Barış Gazeteciliği: Rojnamegeriya Aştîxwaz

Başlık: Qelen

Cinayet: Kuştin

Cinsiyet bakışı: Perspektîva cinsî/zayendî

Cinsiyet bilinci: Hişmendiya cinsî/zayendî

Cinsiyet geçişi ve uyumluluğu: Kesên ku ji zayendekê derbasî zayendeke din dibin û hevkêşiya di navbera zayenda de

Cinsiyet Duyarlılığı: Hesasiyeta zayendî

Cinsiyet Eşitliği: Wekheviya zayendî

Cinsiyet Eşitsizliği: Newekheviya zayendî

Cins İlişkileri: Têkiliyên zayendî

Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet: Tundkariya bingeha xwe ji zayenda civakî distîne

Cinsel Haklar: Mafên zayendî

Cinsel istismar: Îstismara cinsî/zayendî

Cinsel taciz: Taciza zayendî/cinsî

Cinsellik: Zayendî, cinsî

Cinsiyet değişikliği: Guhertina zayendê/cinsî

Cinsiyet Kimliği: Nasnameya zayendî/cinsî

Cinsiyet: Zayend

Cinsiyetçi: Zayendperest

Cinsiyetçilik: Zayendperestî

Çifte Standart: Cotstandartî

Çocuk İstismarı: İstismara zarokan

Türkçe - Kürtçe

Çocuk: Zarok

Çocuk Hakları: Mafên zarokan

Dijital taciz: Taciza bi rêyên dijîtal

Dişi: Mê

Doğum öncesi cinsiyet tercihi: Tercîha diyarkirina cinsiyetê ya beriya jidayikbûnê

Doğum: Zayîn, Welidîn

Düşük yapmak: Ji ber çûn

Düşük: Jiberçûyî

Ebeveyn hakları: Mafên dê û bavî

Ebeveynlik: Dê-bavî

Emek: Ked

Erkek: Mêr

Erkeklik: Mêrbûn

Erken yaşta evlilik: Zewaca di emrê zaroktiyê de

Eşcinsellik: Hevzayendîtî

Eşitlik: Wekhevî

Eşitsizlik: Newekhevî

Ev içi sorumluluklar: Berpirsiyariyên di nava malê de

Ev içi şiddet: Tundkariya li nava malê

Ev işçisi: Karkera/ê malan

Evlilik: Zewac

Ezilen gruplar: Komên bindest

Fail: Fail

Feminist Hareketler: Tevgerên Feminîstan

Fiziksel taciz: Destdirêjî

Doğum Kontrol Yöntemleri: Kelûpel û dermanên ji ducanîbûnê diparêzin

Gelenek: Kevneşop

Genelev: Seksxaneyên pereyî

Hakkaniyet: Rastî, Durustî

İmam nikahı: Zewaca dînî

İntihar: Xwekuştin

İstismar etmek: Istismarkirin

Kadın dayanışması: Piştevaniya jinan

Türkçe - Kürtçe

- Kadın hakları savunuculuğu:** Jinparêzî
- Kadın odaklı gazetecilik:** Rojnamegeriya jinparêz
- Kadın:** Jin
- Kadınlara yönelik şiddet:** Tundkariya li ser jinan
- Kadınlık:** Rewşa jinbûnê
- Kamusal alan:** Qadên civakî
- Katil:** Kujer
- Kız çocuğu:** Zaroka keç
- LGBTI+ hakları savunuculuğu:** LGBTI+parêzî
- LGBTI+:** Lezbiyen, gey, bîseksuel, trans, înterseks û yên xwedî nasname û meylên cinsî yên din
- Miras hakkı:** Mafê mîrateyê
- Nefret Söylemi:** Gotinên nefretperest
- Oğlan çocuğu:** Zarokê kur
- Onur Haftası:** Hefteya Rûmetê
- Öğretmen:** Dersdar, dersdêr 01
- Özel alan:** Qadên taybet
- Penis:** Kîr
- Resmi nikah:** Zewaca fermî
- Rol:** Rol
- Sahîplîk:** Xwedîtî
- Savunuculuk:** Bergirîtî, Parêzvanî, Berevanî
- Seks işçisi:** Karkera/ê seksê
- Sevgi:** Hezkirin
- Sevgili:** Yar, Dildar, Dost
- Sivil Toplum:** Civaka sivîl, Civaka medenî
- Sözlü taciz:** Zimandirêjî
- Şiddet:** Tûndkarî
- Taciz:** Taciz
- Teşhirle taciz:** Taciza teşhîrkariyê
- Toplumsal cinsiyet:** Zayenda Civakî
- Trans erkek:** Mêrê trans
- Trans kadın:** Jina trans

Türkçe - Kürtçe

Uzaklaştırma kararı: Biryara jê dûrxistinê

Üreme hakları: Mafên dê û bavan û şexsan e ku bi awayekî azad û berpirsiyar, xwe bi xwe karibin biryara hejmara zarokên xwe bidin, cî û dema ku wê lê jidayikbibin diyar bikin û ji bo van pêk bînin karibin xwe bigihînin hemû zanyarî û derfetan.

Üretim: Veberhênanî

Üvey baba: Zirbav

Vajina: Quz

Biseksüel: Biseksüel. Kesê/a têkiliyên cinsî him li gel jinekê him jî li gel mêrekê hene

Ensest: Ensest. Têkiliyên zayendî di navbera xwişk û bira yan zaro û dêbavan an jî hin kesên din yê pir nêzî hev de (Li gorî qanûnan ensest qedexe ye)

Gey: Gey. Zêlamê têkiliyên cinsî li gel zêlamê yan hin zêlaman hene

Homofobi: Homofobî. Rewşa ku hevzayenda qabûl nake, ji hêla hestiyarî û civakî ve li hemberî hevzayendan derketin e

Lezbiyen: Lezbiyen. Jina têkiliyên cinsî li gel jinekê yan hin jinan hene

Queer (kuir): Queer. Kuir. Li gorî vê nêrînê, nasnameya cinsî û meyla cinsî ne sabît e, ne rast e ku hetoseksüel an jî homoseksüelan û hemû mirovan li gorî hin nasnameyan bi nav bikin

Transfobi: Transfobî. Cidaxwaziya li hemberî travestî û transeksüelan

GAZETECİLER İÇİN

TOPLUMSAL CİNSİYET ODAKLI HABERCİLİK MİNİ SÖZLÜĞÜ

Türkçe - Kürtçe (Kurmanca)

IPS İLETİŞİM VAKFI

obianet
BAĞIMSIZ İLETİŞİM AĞI